

Asia: VN/13192/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

1 Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

-

2 Markkinavalvontaviranomaisten uudet toimivaltuudet; työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 19 b ja 21 a §

Uusi 19 b §: verkkorajapintoihin ja verkkotunnukseen kohdistuvat toimivaltuudet

Työsuojelun valvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 19 b §, jonka mukaan viranomaisella olisi mahdollisuus määrätä palveluntarjoajan poistamaan verkkorajapinnaltaan tekniseen laitteeseen viittaavaa sisältöä tai antamaan selkeän varoituksen verkkorajapinnalla siitä, että tekninen laite aiheuttaa vakavan riskin terveydelle, turvallisuudelle tai omaisuudelle. Tältä osin ehdotus perustuu markkinavalvonta-asetukseen. Lisäksi 19 b §:ssä annettaisiin mahdollisuus määrätä verkkotunnus merkittäväksi viranomaisen nimiin tai rajoittaa pääsyä verkkorajapintaan, jos viranomaisen edellä mainittua määräystä ei ole noudatettu. Pääsyn rajoittaminen ja verkkotunnuksen merkitseminen viranomaisen nimiin ei olisi markkinavalvonta-asetuksen edellyttämä toimivaltuus, vaan kyseessä olisi kansallinen lisä siihen nähden.

Suomen Yrittäjät katsoo, että esitysluonnoksen mukainen kaksiportainen malli on oikeasuhtainen. Ensi vaiheessa viranomaisen olisi käytettävä lievempää toimenpidettä ja vasta, jos viranomaisen määräystä ei noudateta, voitaisiin turvautua ankarampiin toimivaltuuksiin. Esitysluonnoksen peruste-luissa on asetettu tämän toimivaltuuden käytön kynnyks on oikealla tavalla korkealle. On selvää, että verkkotunnuksen käytön estäminen tai merkitseminen viranomaisen nimiin on ankara rajoitus eikä sitä tule käyttää kevein perustein. Tällainen rajoitus voi haitata erittäin merkittävällä tavalla elinkeinon-harjoittajan toimintaa. Esitysluonnoksessa kuvatuissa tilanteissa rajoitus on kuitenkin oikeasuhtainen, jos sillä voidaan poistaa teknisten laitteiden aiheuttama vakava turvallisuusriski.

Esitysluonnoksen perusteluissa on kuvattu asianmukaisella tavalla rajoituksen käyttöä ja sen edellytyksiä. 19 b §:n suhdetta perusoikeuksiin on kuitenkin käsitelty vain sananvapauden ja elinkeinovapauden näkökulmasta. Verkkotunnuksen osalta kyse on myös omaisuuden suojasta, sillä oikeus verkkotunnukseen voidaan lukea immateriaalioikeudeksi. Kyse on siten laajemmin tunnusmerkkioikeudellisesta kysymyksestä, jos yrityksen verkkotunnuksen käyttöä rajoitetaan tai se estetään. Yrityksen hallussa oleva verkkotunnus on usein sama kuin yrityksen rekisteröity toiminimi tai aputoiminimi. Verkkotunnus voi myös vastata yrityksen rekisteröityä tavaramerkkiä. Tällaiset yrityksen yksilöivät tunnusmerkit kuuluvat omaisuuden suojan alaan, joten esityksessä olisi syytä ottaa 19 b §:ään kantaa myös perustuslain 15 §:n näkökulmasta.

Uusi 21 a §: valehenkilöllisyyden käyttö teknisiä laitteita hankittaessa

Työsuojelun valvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 a §, jonka nojalla teknisiä laitteita voitaisiin hankkia viranomaisen tutkittavaksi valehenkilöllisyyttä käyttäen, jos se on välttämätöntä teknisen laitteen vaatimustenmukaisuuden valvomiseksi. Säännös perustuu markkinavalvonta-asetukseen.

Valehenkilöllisyyttä koskeva säännös on rajattu koskemaan vain teknisen laitteen hankintaa. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että valehenkilöllisyyden käyttö on välttämätöntä. Lisäksi säännöksen oikeasuhtaisuutta lisää se, että valehenkilöllisyyden käytöstä on ilmoitettava niin pian kuin sen on valehenkilöllisyyden käytön tarkoitusta vaarantamatta mahdollista.

Esitysluonnoksen 21 a § vastaa sisällöltään pääosin kuluttajaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 10 §:n mukaista koeostoa. Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että viranomaisten toimivaltuudet tällaisten valehenkilöllisyyden turvin tehtyjen ostojen osalta ovat mahdollisimman yhteneväiset.

21 a § ei vastaisi esimerkiksi poliisilla olevia toimivaltuuksia. Tätä on pidettävä oikeana ratkaisuna, sillä valvontaviranomaiselle ei ole perusteltua antaa samanlaisia valtuuksia kuin mitä poliisille kuuluu pakkokeinolain ja esitutkin-talain nojalla. Valvontaviranomaisen toiminnassa ei ole kyse rikosepäilystä tai rikostutkinnasta, joten valvontakeinojen tulee olla oikeassa suhteessa poliisin pakko- ja tiedonhankintakeinoihin nähden.

Kuten esitysluonnoksessa on todettu, viranomaisen on tuotetta valehenkilöllisyyttä käyttäessään suoritettava siitä normaali maksu. Kauppapapahtumaa ei myöskään voida peruuttaa valehenkilöllisyyden turvin tehtyyn ostoon vedoten, eli kyseessä on normaali sopimusoikeudellinen oikeustoimi sillä erotuksella, ettei ostajan henkilöllisyys ole selvillä. Siviilioikeudellisesti tarkasteltuna kyse olisi siten ainoastaan siitä, ettei ostajan väärä henkilöllisyys toimisi kaupan pätemättömyysperusteena. Säännöksen oikeasuhtaisuuden kannalta myös tämä on tärkeää.

3 Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin (1016/2004) ehdotettavat muutokset

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin (1016/2004) ehdotettavat muutokset

Esitysluonnoksen mukaan teknisten laitteiden valvonta myös markkinavalvonta-asetuksen osalta asetetaan työsuojeluviranomaisen tehtäväksi. Tämä sääntelyratkaisu vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta, sillä työsuojeluviranomaisen toiminta kattaa kaikki työpaikat ja siten työssä käytettävien teknisten laitteiden valvonta soveltuu nykyisen työsuojeluviranomaisen toimivallan luontaiseksi jatkumoksi.

4 Muut työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Muut työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Työsuojelun valvontalain 50 §:ssä säädetään työsuojeluviranomaisen velvollisuudesta tehdä ilmoitus poliisille, jos on todennäköisiä perusteita epäillä tiettyjen rikosten tapahtuneen. Esitysluonnoksen mukaan säännöstä muutettaisiin siten, että työsuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuus kattaisi myös ihmiskaupasta ja törkeästä ihmiskaupasta sekä työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta työpaikalla koskevien EU:n kemikaaliturvallisuussäännösten rikkomisesta.

Työsuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen on järkevä muutos, sillä erityisesti ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa epäiltäessä on tärkeää, ettei laki estä viranomaista ilmoittamasta havainnoistaan poliisille. Kyse on paitsi työmarkkinoiden kannalta, myös erityisesti inhimillisesti arvioituna erittäin vakavista rikoksista, joista tiedon liikkuminen eri viranomaisten välillä on varmistettava. Ilmoitusvelvollisuudella on tärkeä tehtävä myös ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ja harmaan talouden torjunnassa. Tällaiset väärinkäytökset myös vääristävät kilpailua rehellisesti toimivien yrittäjien kannalta, mikä tekee niistä myös työmarkkinoiden toiminnan kannalta haitallisia.

Ilmoittamisvelvollisuudesta säätäminen myös kemikaaliturvallisuussäännöksiä rikkomisen osalta vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta, sillä kyse on rikokseksi määritellystä teosta, joiden noudattamista työsuojeluviranomainen muutenkin valvoo. Kemikaaliturvallisuuden osalta on kuitenkin korostettava, että ensisijaisesti valvonnassa on kiinnitettävä huomiota ohjaukseen ja neuvontaan, ja poliisille ilmoittaminen tulee kysymykseen vain, jos rikoksen tapahtuminen vaikuttaa todennäköiseltä.

Lisäksi esitysluonnoksen mukaan työsuojelun valvontalain 4 b §:ää muutettaisiin siten, että työsuojeluviranomaisella olisi mahdollisuus saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömiä tietoja valvontaa varten myös työ-olosuhteiden valvomiseksi. Muutoksen myötä työsuojeluviranomainen voisi hyödyntää myös tulosrekisterin tietoja. Tätä vastaava muutos tehtäisiin myös tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ään.

Tältä osin esitysluonnoksessa on todettu, että tulorekisterin tiedot olisivat tarpeen esimerkiksi työtapaturman tutkinnassa oikean työnantajatahon varmistamisen tai työsuhteen olemassaolon selvittämiseen. Viimeksi mainitun osalta esitysluonnoksessa viitataan uudenlaisiin työnteon muotoihin, kuten alustatalouteen ja ns. kevytyrittäjyyteen.

Suomen Yrittäjät pitää sinänsä myönteisenä, että työsuojeluviranomainen voi saada valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja toisten viranomaisten rekis-tereistä silloin, kun se on valvontatehtävän kannalta perusteltua. Tällöin tietoja ei tarvitse pyytää valvonnan kohteelta, mikä osaltaan voi keventää työ-suojeluvalvonnan kohteena olevan hallinnollista taakkaa. Tulorekisteritietojen osalta on kuitenkin huomattava, että erityisesti työsuhteen olemassaoloa koskevassa arvioinnissa tulorekisterin tiedoista ei ole välttämättä pääteltävissä, onko kyseessä työsuhde vai ei. Erityisesti ns. laskutuspalveluja käytettäessä toimintamallit ja siten rahasuorituksen maksamisen muoto eivät välttämättä anna oikeaa kuvaa siitä, miten oikeussuhdetta olisi työsuhteen tunnusmerkkien kannalta arvioitava.

5 Muita huomioita

Muita huomioita

-

Mäkelä Albert
Suomen Yrittäjät ry